

Стасевська Оксана Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри культурології Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
e-mail: sanasko@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-1415-7984

Уманець Ольга Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент
кафедри культурології Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого
e-mail: oumanets5.10@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-2762-9293

ЕТИЧНА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ МІСІЇ УНІВЕРСИТЕТУ

У статті здійснено спробу осмислення соціальної місії університету XXI ст., який змінюється під впливом таких чинників як глобалізація, інтернаціоналізація, розвиток економіки знань та інформаційно-комунікаційних технологій. Особливу увагу приділено етичній компоненті соціальної місії університету з огляду на актуалізацію за сучасних умов трансформації духовних цінностей, соціальних інститутів і моральних регуляторів життя, а також проблемним питанням співвідношення загальнокультурного і професійного, утилітарного знання, значущості етичного потенціалу університетської освіти.

Ключові слова: вища освіта, університет, місія університету, етична складова університетської освіти, моральність, інформаційне суспільство.

Постановка проблеми. Система вищої освіти в сучасній Україні переживає потужний тиск модернізацій, реформувань, які на сьогодні не надають чіткого уявлення про перспективи якісних результатів програми реновації освіти в нашій країні. Зауважимо, що під місією університету ми розуміємо сукупність уявлень про основоположні цінності, цілі та простір розвитку освітнього закладу.

Університети, як провідні осередки вищої освіти у сучасному світі, розробляють свою стратегію відповідно до основних трьох місій – освітньої (створення висококваліфікованого людського капіталу), дослідницької (створення нових знань) та соціальної (забезпечення взаємодії/діалогу університету з конкретним соціально-економічним контекстом, суспільством). Третю

місію можна визначити як участь у неакадемічній діяльності, яка передбачає відкритість університетів для суспільства та служіння йому. Умовно виокремлюються її основні вектори: 1) соціальний/громадський – університети перетворюються у фактор соціального та культурного розвитку, здатний забезпечити очікувані зміни якості життя, здійснюють свій внесок у розвиток суспільства задля його блага без отримання грошової вигоди; 2) підприємницький – університети надають послуги суспільству з метою отримання доходу; 3) інноваційний – університети активно шукають венчурний капітал, надають консультації для урядових інститутів, розробляють і впроваджують інновації в конкретних галузях.

Стратегічні пріоритети розвитку нашої держави зумовлюють підвищену увагу до вищої освіти як соціального інституту, який передусім націлений на підготовку інтелектуальної та культурної еліти суспільства, збагачення людини «капіталом компетентностей», необхідних для її успішної самореалізації у постсучасному світі. Проте за сучасних умов реформування освіти складається низка загроз – втрати балансу спеціальної та гуманітарної складових освіти, гуманістичної сутності освітнього простору, зниження статусу гуманітарних наук, які мають служити смисложиттєвими дороговказами в умовах сповненого невизначеностей світу, зменшення творчого потенціалу освітнього процесу внаслідок надмірної алгоритмізації та бюрократизації університетського життя.

Саме це *актуалізує проблему етичної складової соціальної місії* вищих навчальних закладів, зокрема університетів. Чи не втрачають вони культуротворчої функції, важливої ролі інституту, який виробляє соціальне благо – творчу особистість, культурний й інтелектуальний потенціал суспільства, його моральний базис? Осмислюючи проблему співвідношення морального потенціалу людини та розвитку спеціального наукового знання, шукаючи шляхів усунення дисонансу між розвитком науки, техніки та моральністю, Х. Ортега-і-Гассет звинувачував сучасну цивілізацію в дегуманізації, вбачав її прояви у втраті моралі, істинної духовності та моральних цінностей, переорієнтації на помилкові принципи людського існування що спричиняють неповагу особистості, заперечення її свободи та можливості самореалізації [7]. Саме центральна місія університету – інтеграція людини в культурне середовище [6] – покликана забезпечити цю свободу та повноту самореалізації особистості.

Сучасна проблематизація й актуалізація цієї місії внаслідок «притуплення» моральних почуттів, особливо у молоді, а також нечіткості життєвих орієнтирів, моральних настанов, пасивної громадянської позиції, передвизначає необхідність сучасного осмислення етики як складової соціальної місії університету [1, 2, 3, 5, 8, 11]. Деактуалізація етичних норм в українському сус-

пільстві є результатом (у тому числі) проблематичного стану всієї системи освіти країни, університетської зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея університету та осмислення його ролі в суспільстві була предметом уваги видатних мислителів: В. Гумбольдта, Ф. Шлейєрмахера, К. Ясперса, М. Гайдеггера, Х. Ортегі-і-Гассета, а також Д. Белла, П. Друкера, В. Іноземцева, М. Кагельса, М. Портера, Е. Тоффлера та ін. Грунтовні дослідження українських науковців – В. Бакірова, В. Андрущенко, Н. Бойченко, Н. Дем'яненко, М. Зубрицької, В. Кременя, С. Квіта, М. Култаєвої, В. Лугового, В. Лутая, О. Мещанінова, М. Полякова, С. Пролеєва, С. Савчука тощо – є вагомим внеском в осмислення теоретико-методологічного аспекту розвитку вищої освіти в Україні. Проте переважна більшість наукових розвідок присвячена аналізу класичного університету як історико-культурного феномену, а також проблемам його функціонування та модернізації в інформаційному суспільстві. Питання ж вагомості та специфіки співвідношення місії університету, перспектив і завдань розвитку вищої освіти на поч. ХХІ ст., незважаючи на інтенсифікацію їх висвітлення в численних публікаціях, та, особливо – проблема етичної складової університетської освіти не є вичерпно розробленими.

Мета статті полягає у визначенні вагомості етичної складової соціальної місії університету, в оцінці співвідношення загальнокультурної та професійної складових вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. На складному шляху формування ціннісного, морального світу людини як представника нації та людства, як фахівця й особистості, перед сучасною системою вищої освіти постає надскладне завдання забезпечення умов іманентної та перманентної самоідентифікації особистості, яке нерозривно пов'язане із визначенням місця та ролі етики в контексті освітнього процесу, визнанням потреби «етизації» свідомості суспільства.

Визнання значущості етики як нормативної складової системи вищої освіти – атрибутивна риса сучасного світового освітнього простору. Так, у розділі «Сфера дії та ключові поняття» Стандартів і Рекомендацій щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG) наголошується, що вища освіта спрямована зокрема на підготовку студентів до активного громадянства та підтримку їх особистісного розвитку. У Будапештсько-Віденській декларації як підґрунті Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) міститься теза щодо поваги до розмаїтості культур і мов, неможливої поза осмисленням світу крізь призму етики. У Бухарестському комюніке «Використання нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація Європейського простору вищої освіти» (2013 р.) вища освіта позиціонується як відкритий процес розвитку студентами як професійних знань і навичок так і інтелектуальної

незалежності й впевненості в собі, фундаментом чого, безумовно, є ціннісні орієнтації та моральні настанови. Проект Tuning-методологія ґрунтується на увазі до розвитку загальних компетентностей випускника та диференціюванні таких загальних компетентностей, як міжособистісні (соціальна взаємодія та співпраця) та системні (комбінація розуміння, почуттєвості та знання), які співвідносяться з етичним знанням.

У рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» (18. 12. 2006 р.) підкреслено, що згідно зі Звітом Ради про розширення функцій освіти 2004 р. освіта допомагає зберегти та відновити загальний культурний рівень суспільства і прищепити важливі соціальні та громадянські цінності. Загострення питання щодо зростання соціального та культурного різноманіття в цих програмових документах зумовлює акцент на особливій значущості освіти як чинника збереження національної унікальності та водночас культурного плюралізму, а також наголос на необхідності відпрацювання Еталонних рамок—Основних компетенцій, необхідних усім громадянам для особистої реалізації та розвитку, активного громадянського життя, соціальної єдності та можливості працевлаштування.

Такими компетентнісними опорами системи вищої освіти мають стати соціальні та громадянські навички. Передбачаючи уміння особистого, міжособистісного й міжкультурного характеру, розуміння мультикультурних особливостей європейських суспільств і взаємодії національно-культурної та загальноєвропейської специфіки, зацікавленість розвитком соціокультурної сфери й міжкультурної комунікації, демонстрацію різноманіття особистісних цінностей та поваги до інших, ці навички мають глобальне значення в забезпеченні ефективної та конструктивної участі особи у житті соціуму.

Безперечна значущість етичної компоненти сучасної вищої освіти України декларована на державному рівні. Закон України «Про вищу освіту» репрезентує вищу освіту як сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, а також світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей (Розділ I, ст. 1, п. 5). Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти (згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 01. 06. 2016 р. № 600) передбачають зокрема такі загальні компетенції випускника вишу, як здатність до адаптації та дії в новій ситуації, навички міжособистісної взаємодії, цінування та поваги різноманітності та мультикультурності, здатність працювати в міжнародному контексті, здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Згідно із загальноприйнятою в міжнародному освітньому середовищі класифікацією результатів навчання за Б. Блумом і В. Кратволлом в емоційній (афективній) сфері передбачено ціннісну орієнтацію (повагу до культурного різнома-

ніття), організацію та концептуалізацію (визнання власної відповідальності за вчинки, адаптацію поведінки до прийнятих системних цінностей), характеристику системи цінностей (наявність у особи сформованої системи цінностей, яка визначає її відповідну послідовну та передбачувану поведінку), що можна в цілому визначити як мету етики як складової системи вищої освіти.

Існує три основні підходи до визначення пріоритетної ролі університету: – соціоцентристський, який акцентує роль закладу освіти з позицій інтересів місцевої громади, держави, регіону тощо; – університетськоцентристський, який акцентує значущість реалізації університетом власних цілей, власного позиціонування серед інших закладів; – студентоцентристський, який декларує першість в діяльності університету розвитку пізнавальних, моральних, громадянських та професійних знань і навичок майбутнього фахівця. «Етизація» університетського простору відповідає сучасним тенденціям лібералізації вищої освіти та, зокрема, її студентоцентристській спрямованості, а також підвищення автономії університетів і культури якості вищої освіти.

Забезпечення «етизації» потребує не тільки вирішення організаційних проблем, вдосконалення нормативної бази, реалізації кадрової політики та інноваційності підходів у складанні освітніх траєкторій. Модернізація та формування культури якості вищої освіти здійснюється в конкретному інституційному середовищі і конкретними учасниками освітнього процесу, отже, її активне просування/гальмування залежить від їх етичної мотивації. Ефективність кадрової політики зумовлює актуальність нових вимог до освітян, від яких суспільство сьогодні очікує професійної та моральної компетентності, здатності до універсального, творчого, соціально-відповідального мислення, результативності методичного забезпечення навчального процесу, мобільності у використанні новітніх навчально-інформаційних технологій, академічної мобільності, здатності працювати за умов інституційної відкритості тощо. Все це потребує від освітян відповідного високого рівня загально-моральної культури як підґрунтя особистісної відповідальності працівників вищої школи.

Формування культури якості освіти передбачає подолання жорсткого директування, що обмежує академічні свободи, заохочування ініціативи педагогів щодо підвищення їх кваліфікаційного та загальнокультурного рівня. У цьому контексті етичні засади викладацької діяльності, моральні настанови викладачів постають передумовою ефективності означеної політики. Володіння інноваційними методиками і технологіями, реалізація принципу партнерства у навчальному процесі, високий рівень мотивації зворотного зв'язку зі студентством як необхідна умова постійного підвищення професіоналізму та рівня кваліфікації – головні сучасні вимоги до викладача закладу

вищої освіти. Доцільно акцентувати роль етичного фактору в формуванні академічної доброчесності та необхідності її постійного дотримання як засобу посилення відповідальності викладачів за якість освіти.

Становлення особистості з усталеними ціннісними орієнтирами, ідеалами, моральними принципами, загальножиттєвими й професійними настановами в університетському просторі забезпечується його високим виховним потенціалом. Зниження статусу виховання в межах вищої освіти зумовлено ліберальними настановами щодо формування «вільної особистості». Фахівець, «озброєний» повним комплектом надсучасних знань та навичок, проте позбавлений стійких етичних засад, не може повноцінно реалізувати себе на благо суспільства. Формування особистості фахівця поза етичним полем – культурна та освітня утопія, оскільки істинні знання є невідривними від доброчесності, як невідривними є й добро та істина, освіта й виховання, органічний зв'язок яких в університетському просторі забезпечує етика.

Важливо наголосити, що, створюючи єдиний європейський освітній простір, уніфікуючи систему підготовки фахівців, а також реалізуючи радикальні інституційні перебудови системи вищої освіти, не можна відкидати національний багатовіковий освітній досвід, забувати й не враховувати особливості українського менталітету, національного характеру тощо. Традиційно українському соціуму притаманно осмислення освіти не тільки як інструментальної, а й як позачасової цінності. Сконцентроване в архетипі едукативності особливе ставлення до навчання, як до перманентного процесу протягом усього життя, надає йому статусу вищої духовної цінності, спираючись на яку можна змінити буття людини та спільноти, досягнути сутність власного життєвого покликання, орієнтуватися на пошук того знання, яке допоможе реалізувати потенціал людини та суспільства

Мультикультуралізм сучасного європейського простору також актуалізує значення етики як складової вищої освіти зі значним потенціалом щодо забезпечення плідності стосунків між державами та культурами, поглиблення культурного полілога та взаємозбагачення культур.

Освіта є перманентно важливим засобом акумуляції та трансляції культури у діахронії та синхронії, завдяки якому людина утверджує себе як особистість у просторі Людства, визначає особистісні ціннісні орієнтації, досягаючи логіку аксіологічних змін протягом історично-культурного процесу та адаптуючись до мінливих соціокультурних реалій сучасності. Аксіологічний потенціал освіти, що багато в чому детермінований наявністю в її системі етичної складової, зумовлює її надактуальну державну та особистісну цінність. Утім, освіченість як особистісна характеристика, зумовлена, перш за все, суспільно-державними потребами, отже, освіченість особистості постає критерієм освіченості всього суспільства.

Звернення до досвіду розвитку вітчизняної освіти демонструє традиційно гармонійне поєднання професійної і загальнокультурної компонент. Однак на початку ХХІ ст. у сфері освіти сформувалася тенденція вузької спеціалізації, внаслідок чого уможливується втрата вищою освітою України статусу важливого чинника забезпечення культурного поступу. Реформування системи вищої освіти, визначення її пріоритетних завдань, ідеалів, комплексу навчальних дисциплін має продовжити процес трансляції моральних цінностей, поведінкових моделей, соціальних настанов життя. Університетський простір необхідно наповнювати єдиними для українського суспільства базовими національними цінностями, які є основою для духовно-морального розвитку особистості та повноправного входження України в європейську спільноту.

Сьогодні можна констатувати й формування тенденції прагматизації, спеціалізованої утилітаризації вищої освіти. За цих умов особлива гострота проблеми «етика в університетській освіті» детермінована необхідністю осмислення зміни статусу етики, яка в контексті академічної автономії вищих навчальних закладів та індивідуалізації траєкторій навчання з базової складової вищої освіти переміщена в елективний корпус навчальних дисциплін.

Провідним «елементом» реформування і модернізації університетської освіти є постать викладача. Тому і розв'язання стратегічних інноваційних завдань необхідно починати з духовно-моральної культури педагогічного складу. Поведінкові етичні стандарти викладачів мають пріоритетну роль: це поєднання професійної майстерності, сумлінного виконання обов'язків, поважливого ставлення до студента, неуклінного дотримання правових засад вищої школи, неприпустимості корумпованої поведінки тощо.

Вагому роль у формуванні громадянської позиції, що може слугувати засобом запобігання ризиків професійної деформації, відіграє опанування майбутнім фахівцем професійної етики, спрямованої на конкретизацію моральних аспектів професійної діяльності, розкриття сутності та специфіки моральної цінності певної професії та визначення моральної відповідальності перед суспільством її представників. Діяльнісне підґрунтя процесу формування громадянської позиції майбутнього фахівця забезпечується його активною участю в соціальному житті. Йдеться не тільки про активність студентства в опануванні й набутті знань, а про активну спрямованість на практичне їх застосування в суспільному житті та професійній діяльності.

З огляду на соціокультурні реалії та на тенденції розвитку сучасної світової гуманітарної науки етичні знання стають одним із найважливіших компонентів стратегії вищої освіти, «нарощування інтелектуального потенціалу, моральності й духовності суспільства стає вирішальним чинником підвищення конкурентоспроможності країни, запорукою її економічної і суспільно-політичної модернізації та вагомим чинником національної безпеки» [10, с. 303].

У компетентнісній парадигмі сучасної системи вищої освіти етика має повернути свій первинний статус керівництва з практичної моральності, чинника вирішення актуальних життєвих проблеми і професійних завдань протягом життя, дієвого регулятора взаємин людини з природою, з суспільством, зі світом і Всесвітом.

Зниження уваги до етичної складової вищої освіти створює серйозну духовну небезпеку, складність якої полягає в її латентності та віддалених у часі наслідках як для окремої особистості, так і для всього суспільства.

Висновки. Безперечною константою наукового дискурсу щодо означених проблем є визнання авангардної ролі університетів як потужної ланки вищої освіти в інформаційному суспільстві. Його реалії та трансформаційний стан України актуалізують проблему формування національної еліти, не тільки «озброєної» фаховими знаннями високого рівня, а й адекватно «вписаної» в суспільне життя. Трансляція університетом етичних цінностей є його фундаментальним внеском у розвиток культури суспільства і держави, імпульсом та каталізатором пошуків молоді свого шляху в складному та швидко змінюваному світі, у вибудовуванні життєвих, зокрема моральних, настанов, та водночас визнанні глобальної, позачасової та позапросторової значущості вищих духовних цінностей.

Питання щодо співвідношення загальнокультурного, зокрема етичного, й професійного знання авторами вбачається особливо актуальним з огляду на утопічність етично-нейтральної університетської освіти. Декларація професіоналізації та спеціалізації університетської освіти (що абсолютизується в інформаційному, техногенному суспільстві) містить у собі загрозу руйнації цілісності особистості. Найважливішим вектором соціальної місії університету, на наш погляд, є надання освіти, зокрема вищій, високого етичного статусу у суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барнетт Р. Осмысление университета. Образование в современной культуре / Белорусский государственный университет. Центр проблем развития образования БГУ; под. ред. М. А. Гусаковского. Минск: Прописи, 2001. 128 с.
2. Бойченко Н. М. Сучасний університет: ціннісно-етичний вимір. Київ: Промінь, 2015. 296 с.
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.08.2018).
4. Медведєв І. А. Державне управління розвитком університету: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків: ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. 220 с.

5. Олексів І. Етичні стандарти вищої освіти: від асоціацій до університетів. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. С. 183–193.
6. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета / пер. с исп. М. Н. Голубевой; ред. перевода А. М. Корбут; под общ. ред. М. А. Гусаковского. Минск: БГУ. 2005. 104 с.
7. Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры / Вступ. ст. Г. М. Фридендера; Сост. В. Е. Багно. Москва: Искусство, 1991. 558 с.
8. Панченко Л. М. Цінності освіти в контексті глобалізації. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: Зб. наукових праць*. 2007. № 15 (28). С. 158–163.
9. Сбруева А. А. Тенденции трансформации миссии Университета: сравнительно-педагогический анализ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 6 (50). С. 448–461.
10. Сучасні європейські культурно-історичні цінності в контексті викликів глобалізації: монографія / Керівник авторського колективу і науковий редактор, доктор історичних наук, професор А. І. Кудряченко, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: Фенікс. 2014. 444 с.
11. Терепищій С. О. Генезис аксіологічних полюсів ландшафту освіти: між естетизмом елінізму та утилітаризмом сучасності. *Релігія та Соціум*. 2015. № 4 (20). С. 115–121.
12. Шевченко Л. С. Стратегічне управління університетом: обґрунтування місії і цілей розвитку. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право. 2014. № 1 (16). С. 6–22.

REFERENCES

1. Barnett, R. (2001). *Osmuslenye unyversyteta. Obrazovanye v sovremennoi culture* / Belorusskiy hosudarstvennui unyversytet. Tsentr problem razvytyia obrazoaniya BHU; pod. red. M. A. Husakovskoho. Mynsk: Propyley [in Russian].
2. Boichenko, N. M. (2015). *Suchasnyi unyversytet: tsinnisno-etychnyi vymir*. Kyiv: Promin [in Ukrainian].
3. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
4. Medvediev, I. A. (2011). *Derzhavne upravlinnia rozvytkom unyversytetu: teoretychni ta prykladni aspekty: monohrafiia* / Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy, Kharkiv. rehion. in-t derzh. upr. Kharkiv: KharRI NADU «Mahistr» [in Ukrainian].
5. Oleksiv, I. (2016). Etychni standarty vyshchoi osvity: vid asotsiatsii do unyversytetiv. *Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku unyversytetu* / za zah. red. T. V. Finikova, A. Ye. Artiukhova. Kyiv: Takson, 2016. S. 183–193. [in Ukrainian].
6. Orteha-y-Hasset, Kh. (2005). *Myssyia unyversyteta* / Kh. Ortehe-y-Hasset; per. s ysp. M. N. Holubevoi; red. perevoda A. M. Korbut; pod obshch. red. M. A. Husakovskoho. Mynsk: BHU [in Russian].

7. Orteha-y-Hasset, Kh. (1991). *Estetyka. Fylosofya kultury / Vstup. st. G. M. Fridlendera*; Sost. V. E. Bagno. Moskva: Yskusstvo [in Russian].
8. Panchenko, L. M. (2007). Tsinnosti osvity v konteksti hlobalizatsii. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriyia № 7. Relihiieznavstvo. Kulturolohiia. Filosoфіia: Zb. naukovykh prats. – Scientific journal of M P Drahomanov NPU Series number 7. Religious studies. Culturology. Philosophy: Coll. scientific works, 15 (28). 158–163 [in Ukrainian].*
9. Sbrueva, A. A. (2015). Tendentsyy transformatsyy myssyy Unyversyteta: sravnytel'no-pedahohycheskyi analiz. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 6 (50), 448–461 [in Ukrainian].*
10. Kudriachenko, A. I. ed. (2014). Suchasni yevropeiski kulturno-istorychni tsinnosti v konteksti vyklykiv hlobalizatsii: monohrafiia / DU «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy». Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
11. Terepyshchyi, S. O. (2015). Henezys aksiolohichnykh poliusiv landshaftu osvity: mizh estetyzmozom ellinizmu ta utylitaryzmozom suchasnosti. *Relihiia ta Sotsium – Religion and Society, 4 (20), 115–121 [in Ukrainian].*
12. Shevchenko, L. S. (2014). Stratehichne upravlinnia universytetom: obgruntuvannia misii i tsilei rozvytku. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Seriia: Ekonomichna teoriia ta pravo – Bulletin of the National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine». Series: Economic Theory and Law, 1 (16), 6–22 [in Ukrainian].*

Стасевская Оксана Анатольевна, кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры культурологии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

Уманец Ольга Витальевна, кандидат искусствоведения, доцент, доцент кафедры культурологии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

ЭТИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СОЦИАЛЬНОЙ МИССИИ УНИВЕРСИТЕТА

В статье осуществлена попытка осмысления социальной миссии университета XXI ст., который изменяется под влиянием таких факторов как глобализация, интернационализация, развитие экономики знаний и коммуникационных технологий. Особенное внимание уделено этической компоненте социальной миссии университета в виду актуализации в современных условиях трансформации духовных цен-

ностей, социальных институтов и моральных регуляторов жизни, а также проблемным вопросам соотношения общекультурного и профессионального, утилитарного знания, значимости этического потенциала университетского образования.

Ключевые слова: высшее образование, университет, миссия университета, этическая составляющая университетского образования, нравственность, информационное общество.

Stasevska Oksana Anatoliivna, PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Culturology, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv, Ukraine

Umanets Olga Vitaliivna, PhD (Art Criticism), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Culturology, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv, Ukraine

ETHICAL COMPOSITION OF THE SOCIAL MISSION OF THE UNIVERSITY

Problem setting. Strategic priorities of the development of our state give increased attention to higher education as a social institution, which primarily aims at enriching the person with the «capital of competencies» necessary for it to succeed in self-realization in the postmodern world. The main disadvantage of such a paradigm of reforming higher education lies in the excessive specialization, which loses the humanistic essence of the educational space, in lowering the status of the humanities, which must serve as semantic signs in conditions of complete uncertainty in the world. This actualizes the problem of the ethical component of the social mission of universities.

Recent research and publications analysis. The idea of the university and comprehension of its role in society was the subject of attention of eminent thinkers, philosophers and theorists of the post-industrial society. The overwhelming majority of scientific research is devoted to the analysis of the classical university as a historical and cultural phenomenon, as well as problems of its functioning and modernization in the information society. However, despite the large number and magnitude of publications on the prospects and challenges of higher education in the beginning XXI century, the problem of the ethical component of university education can not be considered complete and fully developed.

Paper objective. The purpose of the paper is to determine the importance of the ethical component of the university's social mission and the ratio of the general cultural and narrow-professional, utilitarian component of higher education.

Paper main body. In the modern world, the diminution of moral feelings, especially among young people, is widespread, and as a result, fuzzy life benchmarks, moral guidelines, passive civic attitudes, loneliness, despondency, pessimism. According to the authors, this

determines the need for a modern understanding of ethics as a component of the university's social mission. Determining the place and role of ethics in the context of the educational process is an extremely difficult task in the complex way of forming the valuable world of man as a representative of the nation and humanity. Recognition of the significance of ethics as a normative component of the system of higher education is an attributive feature of the modern world educational space. Attention to the development of the general competences of a university graduate is the basis of the project Tuning-methodology.

In connection with the escalation of the issue of the growth of social and cultural diversity in the program documents, the special significance of education has been emphasized as a factor in preserving national uniqueness and, at the same time, cultural pluralism. The main competencies of the higher education system should be the social and civic skills that involve personal, interpersonal and intercultural skills.

The undeniable significance of the ethical component of modern higher education in Ukraine is recognized at the state level. Thus, in the Law of Ukraine «On Higher Education», higher education is represented as a set of systematized knowledge, skills and practical skills, ways of thinking, professional, as well as ideological and civic qualities, moral and ethical values.

The «ethics filling» of the university space corresponds to modern trends in the liberalization of higher education and, as well as the increasing autonomy of universities and the culture of higher education quality. Formation of the culture of quality of education involves overcoming the hard direction, encouraging teachers' initiatives to increase their qualification and general cultural level. In this context, the ethical foundations of teaching, the teaching of the teachers' moral principles are a prerequisite for the effectiveness of the quality policy. It is advisable to emphasize the role of the ethical factor in the formation of academic integrity and the necessity of its continuous reproduction, as a means of enhancing the responsibility of teachers for the quality of education.

Formation of the personality of a specialist outside of ethics is a cultural and educational utopia, since true knowledge is inseparable from virtue, as good and truth are inalienable. Ethics in the university space is an organic connection of education and upbringing. The axiological potential of education, which is determined by the presence of an ethical component in its system, determines its state and personal value.

Reforming the higher education system should continue the process of translating moral values, behavioral models, social guidelines of life. University space must be filled with common values for all members of Ukrainian society. In a new paradigm of the modern system of higher education, ethics, as an academic philosophical discipline, traditionally gravitated towards moralisation and excellence, must become a guide to practical morality, an active regulator of social relations.

Reducing the attention to the ethical component of higher education creates a serious spiritual danger, the complexity of which lies in its latency and delayed consequences both for the individual person and for the whole society.

Conclusions of the research. *An indisputable constant is recognition of the avant-garde role of universities in the information society. Its realities and the transformational state of Ukraine actualize the problem of forming a national elite, not only on the basis of high-*

level professional knowledge. The University is called to broadcast ethical values-this is an important contribution to the development of the culture of society and the state. The task of the university is not only to provide special knowledge and relevant skills, but also to help young people find their way in a complex and rapidly changing world, in shaping life, moral principles and values. The question of the correlation of general cultural, in particular ethical and narrow professional knowledge, is seen by the authors as particularly relevant, since it can not be ethically neutral university education. The emphasis on the professionalization and specialization of university education (which is absolved in the information, technogenic society) includes the threat of destruction of the integrity of the individual. The most important social mission of the university, in our opinion, is to provide education as a cultural institution with a high ethical status in society.

Key words: higher education, university, university mission, ethical component of university education, morality, information society.

